

Literatura exilului românesc în Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” (1948-1989)

de Carmen Andronic

Literatura exilului românesc din perioada 1948-1989 contribuie la descrierea în Occident a situației politice, sociale, culturale și economice din România și cuprinde două perspective: curiozitatea de a afla informații despre un subiect interzis vreme de aproape jumătate de secol, respectiv dorința de a recupera legăturile istorice și culturale întrerupte înainte de revoluție cu românii din afara granițelor țării. Exilul literar românesc se identifică prin trei „valuri” departajate de criteriul politic: **1940 – 1950**, cu plecarea lui Mircea Eliade, Constantin Virgil Gheorghiu, Vintilă Horea, Aron Cotruș, Pamfil Șeicariu, Emil Cioran, Eugen Ionescu,

Caraion, Ion Negoïtescu); desprinderea de rădăcinile românești în totalitate, integrarea în mediul cultural de adopție și creația în limba țării respective (Emil Cioran, Petru Popescu); dubla identitate culturală orientată către România și publicul românesc și către țara de adopție și publicul acesteia (Eugen Ionescu, Mircea Eliade, Dumitru Țepeneag și Vintilă Horia).

Împrumutul publicațiilor din Fondul "S" se făcea cu precădere la sala de lectură, accesul fiind permis următoarelor categorii de utilizatori: profesori universitari, cercetători, bibliotecari, directori, studenți în anii terminali. Studenții puteau consulta publicațiile din fondul

nr. inv.	data	cititor	profesiune	Autor	Titlu	cota	vol.	semnatura	data
1	11-7	Cămină Elena	st. econ.	Brăgănescu-Boteș	Prescurtarea...	EB-11704	4		28/5/48
2	26-7	Petrosor Elena	impiegat	Fotino George	Din vremea...	EB-11705	2		26/5/48
3	27-7	Șurăială Vasile	profesor	Taghievici Carlo	Le origini...	EB-12109	1		11/5/48
4	1-8	Cretu Nicolae	ist. ft.	Barcal Ivan	Evol. partidelor...	EB-3	1		1/8/48
5	1-8	"	"	Petrascu I.	Evoluția...	EB-6720	1		1/8/48
6	4-8	Niculescu Larina	st. economice	Brăgănescu-Boteș P.	Procurarea...	EB-23303	1		4/8/48
7	7-8	Samirescu Gheorghe	st. economice	Sebastian Mihail	De două...	EB-538	1		7/8/48
8	7-8	Mitican J.	inginer C.F.R.	Hrușcă I.	de realizarea...	EB-7274	1		7/8/48
9	7-8	"	"	Monica Lisa	Bucovina...	EB-28188	1		7/8/48
10	7-8	"	"	Bonăleanu Vlad	Știrea...	EB-13660	1		7/8/48
11	10-8	Gănuș Alina	st. filosofie	Negulescu I.	1st. filosofice...	EB-3900	1		10/8/48
12	11-8	Iordănescu Ion	inginer	Rădușanu Th.	Regina...	EB-6302	1		11/8/48
13	11-8	Rădulescu Matei	st. istorie	Calinescu Arn.	Noul regi...	EB-3704	1		11/8/48
14	8	"	"	"	România...	EB-4462	1		8/48
15	8	"	"	"	La Roum...	EB-10128	1		8/48
16	8	"	"	"	Politica...	EB-9646	1		8/48
17	8	"	"	"	Politi...	EB-5332	1		8/48
18	8	"	"	"	Evolutia...	EB-11724	1		8/48

Alexandru Ciorănescu, George Ciorănescu, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu etc., în general valorile perioadei interbelice; **1960 – 1970**, cu plecarea lui Dumitru Țepeneag, Paul Goma, Petru Popescu, Matei Călinescu, Virgil Nemoianu, Ioan Petru Culianu, Gabriela Melinescu, Sanda Golopenția, etc.; **1980**, cu plecarea lui Norman Manea, Ion Caraion, Dorin Tudoran, Matei Vișniec, Bujor Nedelcovici, Nicolae Balotă, Mircea Iorgulescu.

În ceea ce privește legătura exilului românesc cu viața culturală a României se conturează următoarele atitudini principale ale exilaților: continuarea creației în limba română și orientarea către publicul din România a aceluia care nu s-au integrat în cultura țării de exil (Paul Goma, Ion

special doar pe baza unei cereri bine motivate către directorul bibliotecii de la acea vreme.

În ceea ce privește împrumutul la domiciliu, publicațiile din fondul special se notau separat într-un alt registru de evidență, accesul fiind mult mai restrâns (bibliotecari, profesori). Pentru evidența publicațiilor, exista un registru special în care erau consemnate: data împrumutării documentului, numele cititorului, profesia, autorul și titlul operei, cota, volumul, semnătura și data restituirii. Aceste condice de lucru, pentru că nu exista o sală dedicată colecțiilor cu regim special, se aflau în sala în care beneficiarul solicita publicația.

Achiziția documentelor din Fondul Special

1 *Oceanografie*, București, Cultura Poporului, 1934, cu autograf către Mircea Vulcănescu. Publicația se achiziționează de la anticariat în 1974, se cotează mai întâi în depozitul general, iar la câțiva ani este transferată în fondurile Colecțiilor Speciale.

2 *Psihologia meditației indiene*
Această lucrare a fost publicată în foiletonul „Revistei de istorie și teorie literară” între anii 1983 (nr.1) și 1985 (nr.2), după dactilograma Tezei de doctorat (1932) a lui Mircea Eliade, păstrată în Arhiva Universității din București. S-au legat în semn omagial (coperta și paginile de gardă tipărintu-se separat, cu acest prilej) 15 exemplare numerotate (1-15), cu următoarea destinație: autorul, îngrijitorul ediției, redacția Revistei de istorie și teorie literară, Biblioteca Academiei R.S. România, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca Centrală Universitară (București, Iași, Cluj).

3 *Scrisoarea lui Mircea Eliade către directorul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”*

Domnul Mihai Bordeianu corespundea cu Mircea Eliade, iar din textul scrisorii reiese faptul că acesta ceruse cărți ce nu se aflau în colecțiile bibliotecii și erau solicitate de profesori și studenți.

O perele scriitorilor români stabiliți în străinătate au început, imediat după decembrie 1989, să fie reintegrate în cultura din care fac parte de drept. Recuperarea materială a celor mai multe scrieri apărute în exil este astăzi un fapt împlinit, operele scrise în afara granițelor țării între 1948 și 1989 sunt accesibile în reeditări făcute în țară. În perioada exilului literar,

în Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, operele scriitorilor au putut fi consultate mulțumită impreciziei normelor de la vremea respectivă. Nu erau directive clar stabilite, teoretic, și chiar și practic, oricine putea să împrumute publicații din fondul S al bibliotecii cu aprobarea colectivului director de la acea vreme.

Biblioteca a funcționat ca un centru cultural în care s-a păstrat și s-a perpetuat identitatea românească. Imediat după război, au plecat în exil foarte mulți intelectuali care au intuit pericolul noului regim, dar cu toate acestea operele lor au continuat să militeze pentru promovarea adevăratelor valori literare și pentru combaterea celor false accentuate de propaganda comunistă. Fie că este vorba de istorie sau de literatură, publicațiile scriitorilor din exil s-au păstrat până astăzi în fondurile bibliotecii, fondul S fiind eliminat cu desăvârșire.

Repere bibliografice:

- Manolescu Florin, *Enciclopedia exilului literar românesc*, București, Compania, 2003;
- Ricoeur Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Timișoara, Amarcord, 2001;
- Ministerul Artelor și Informațiilor, *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*, București, Societatea Națională de Editură și Arte Grafice Dacia Traiană, 1948;
- Albu Mihaela, Stănișoară, Codruța, Mirela, Zăbavă, Camelia, *Întoarcerea în Ithaca. Cultura română din exil și din afara granițelor*, Cluj-Napoca, Eikon, 2011;
- Costea Ionuț, Kiraly Istvan, Radosav Doru, *Fond secret. Fond „S” Special*, Cluj-Napoca, Dacia, 1995;
- Behring Eva, *Scriitori români din exil (1945-1989). O perspectivă istorico-literară*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001.

